

Ennek a dokumentumnak nem az a célja, hogy felolvasd. Azért készítettük el, hogy segítségével és a hozzá tartozó diasorozat levetítésével saját előadást állíthass össze Jézus és a holt-tengeri tekercsek feltételezett kapcsolatáról. A szögletes zárójelek a megjelenítendő dia sorszámát jelentik. Szolgáltatodhoz sok sikert kívánnak az Apológia Kutatóközpont munkatársai!

Harry Potter és fantasztikus társai

Biztos sokak számára kérdés, hogy a Harry Potter jelenség hogy kerül bele ebbe a keresztény hitvédelmi előadásorozatba? Az eddigi előadások olyan könyvekről szóltak, amelyek a kereszténységről, Jézusról és a Bibliáról megalapozatlan, hamis képet adnak a gyanútlan olvasónak. *A Da Vinci-kód*, *A Biblia kódja* és a qumráni tekercsek esetében az volt a tanulság, hogy vallási szenzációk esetében nem kell mindent elhinni, ami nyomtatásban megjelenik, hanem érdemes mindennek utánajárni. A Harry Potter jelenséggel kapcsolatban nem is annyira a jelenséget, hanem *a keresztény reakciókat* vettem nagyító alá. Amint látni fogjuk, a tanulság ugyanaz lesz, mint az eddigi témákban – de nem akarok a dolgoknak elébe menni! Első megközelítésben tehát a képzelet szerepéről és a fantasy műfajról szeretnék beszélni. Utána jön a Potter-regények és a keresztény reakciók elemzése.

1. Képzelet és fantasy

A képzelet szerepe az emberi életben

- Ami a *kisgyerekeket* illeti, róluk közismert, hogy otthon érzik magukat a varázslat világában. Nem csak azért, mert még gazdag a képzeletviláguk, hanem mert a világképük animisztikus. Még nem tesznek különbséget élő és élettelen között, számukra minden élő és személyes, minden élő és személyes módon viselkedik, és mindennel úgy lehet viselkedni, mint az emberekkel. Ezért normális és természetes számukra a *mesék* varázslattal teli, azaz beszélő állatokkal, növényekkel és tárgyakkal teli világa. (Ez nem "az ördög műve", ahogy egyesek vélik, hanem ilyenek vannak teremtvé).
- A képzelet és a lelki egészség között is szoros összefüggés van. Minden *egészséges* kisgyermek vagy tini számára természetes és egészséges, hogy időnként elmerül a képzelet világában. *A bántalmazott és elhanyagolt* gyerekek számára pedig életfontosságú, hogy a valóság elől el tudjanak menekülni egy képzeletbeli helyre, ahol hiányérzeteiket (apa-, anya-, barát-hiány) pótolhatják, szorongásaikat pedig a képzeletbeli világ szabályain belül feloldhatják. Ami pedig az *álmokat* illeti, a hétköznapi tempóban feldolgozhatatlan dolgok érzelmi feldolgozásában nélkülözhetetlenek, tehát ha nem álmodnánk, abba egyszerűen belehalnánk (mindig álmodunk, csak nem mindig emlékszünk rá).
- A képzeletnek a *hitéletben* is komoly szerepe van. Minden hívőnek vannak elképzelései Istenről vagy a túlvilágról, és bizonyos etikai parancsoknak sem tudnánk engedelmessé válni, ha nem tudnánk beleképzelni magunkat mások helyébe (lásd Mt 7:12 vagy Róm 14. fejezet).

A fantasy mint műfaj

- A fantasy (angolul "képzelet") mint irodalmi műfaj hangsúlyozottan a képzelet világa. Nem új műfaj, régi és közismert formája a népmese, de olyan irodalomtörténeti jelentőségű művek is ide tartoznak, mint a *Gulliver utazásai*, az *Óz, a nagy varázsló*, *A királykisasszony és a manó*, *A csudálatos Mary*, *Narnia Krónikái*, *A hobbit* és felnőtteknek *A Gyűrűk Ura*. Populárisabb változata a számtalan horror- és vámpírtörténet (pl. *Drakula*), neobarbár (pl. *Conan*, *Xéna*) és sci-fi sztori (pl. *Csillagok háborúja*, *StarTrek*).
- Természetesen van jó és rossz fantasy. Ennek az irodalmi megítélése nem könnyű, de az

adott regény funkcionális és etikai értéke könnyen megállapítható. Csak menekülni segít a hétköznapiakból (csak szórakoztat), vagy a hétköznapiok feldolgozásában segít (katarzist is ad)? Ami a Biblia szerint jó vagy rossz, azt a szerző is jónak vagy rossznak tünteti-e fel?

- A *Csillagok háborúját* nehéz világnézeti szempontból komolyan venni, bár Angliában és Ausztráliában vannak, akik viccből Jedi-nek vallják magukat. A *Narnia krónikái* és *A Gyűrűk Ura* esetében még nem keresztények számára is egyértelmű a keresztény ihletettség. A *Mátrix* első részét pedig a szimbolikája miatt evangelizációra is jól fel lehet használni. De mit kezdünk a *Harry Potter*-rel?

2. A Harry Potter jelenség

A szerzőről

- Amint az Joanne K. Rowling és a hozzá közelállók interjúból, illetve az eddig megjelent életrajzi könyvekből kiderül, a regény szerzője 1966-ban, Londonban jött világra. Barátai szerint született mesélő, és gyermekkorában sokat játszott boszorkányosdit (az angol mesevilágban a boszorkányok sokszor pozitív figurák), ráadásul az utcabeli csapatban volt egy Ian Potter nevű srác is, aki közel állt hozzá. Nagymamája, majd édesanyja elvesztése nagyon mélyen érintette. Amikor kikerült Portugáliába angolt tanítani, összeházasodott egy helyi újságíróval, akitől egy kislánya született, de akitől hamar el is vált. Angliába visszatérve kislányát egyedül nevelő anyukaként, szerény körülmények között élt.
- Az írással többféleképpen is próbálkozott, de gyerekmesét sosem akart írni. Saját bevallása szerint különben már hat éves kora óta írogat, és az írás ma is szinte létszükséglete. Francia irodalmat és klasszikus nyelveket tanult az exeteri egyetemen, és regénye is elárulja klasszikus műveltségét (mitológiai lények, latin szavak stb.). A Potter-regény alapötlete 1990 körül, egy késlekedő vonatban ülve született meg. Nem volt nála toll, ezért nem tudta azonnal történeté formálni, hanem csak gondolatban kezdte el kidolgozni. Mindenesetre így is öt évi munkájába került, mire az első rész összeállt. Regényét több kiadó is elutasította, mondván, hogy senkit sem fog érdekelni egy angol bentlakásos iskolában játszódó gyerektörténet. Amikor azonban 1997-ben az angol Bloomsbury kiadta, hamar világsiker lett.
- Rowling 2002-ben újraházasodott, és ma már háromgyerekes anya.

A sztoriról

- A regényben két világ él egymás mellett, a varázslóké és a varázatmentes embereké ("muglik"). A főszereplő egy Harry Potter nevű kisfiú. Árva gyerek, akit ellenszenves rokonok nevelnek (a Dursley család). Amikor azonban betölti a 11 éves kort, meghívót kap a "Roxfort Boszorkány- és Varázslóképző Szakiskolába", és kiderül, hogy ő tkp. varázsló, akit a varázslóvilágban mindenki ismer. Egy bagolypostás levéláradat és egy félóriás (Hagrid) megjelenése után Dursleyék kénytelenek elengedni. A történet ettől kezdve nagyrészt egy brit bentlakásos iskolára emlékeztető varázsló "szakiskolában" játszódik, Harry csak a nyárra tér vissza Dursleyékhez. Az iskolában védnökre (Dumbledore, az igazgató) és hűséges barátokra (Ron és Hermione) lel. Ők és sokan mások segítenek neki Voldemort, a gonosz varázsló ("Tudjukki") elleni küzdelmében. Az egyes kötetek egy-egy tanulóév történetét tartalmazzák: Voldemort mindig megpróbálja elkapni Harryt, de nem sikerül neki.
- A regény nagyon szórakoztató, egyszerre izgalmas és humoros, mese és krimi.

Ami 1997 óta történt

- Az eleve hétrészesre tervezett regényfolyamból eddig hat rész jelent meg. Már az első három kötet is megdöntött minden könyvkiadási, olvasástörténeti és bevételi rekordot, így Harry története ma a világ legnépszerűbb és legolvasottabb egy szerzőtől származó története. Az első három kötet nem igényelt reklámot, a brit kiadó azonban a 4. könyv megjelenését olyan hisztériává változtatta, hogy maga Rowling is kiakadt rajta, és a gyerekektől bocsá-

natot kért. A könyveket Hollywood természetesen megfilmesíti, eddig négy rész ment le a mozikban, szintén óriási sikert és bevételt hozva. Az Internet pedig tele van HP rajongói oldalakkal, és folyamatosan növekszik a rajongók által írt *fan-fiction* irodalom is.

- Ami a rajongókat illeti, kiskamaszok és kamaszok számára azért élvezetes olvasmány, mert érdekes, izgalmas és humoros, illetve könnyen tudnak hozzá kapcsolódni (pl. a hősök: tinik; a kalandok helyszíne: iskola). Ez a párhuzamos varázslóvilág önmagában teljes, jól fel van építve, működésén éppen olyan szórakoztató elgondolkozni, mint szereplőinek a sorsán. A regények az ilyesmit kedvelő felnőttek számára is nagyon szórakoztatóak, sokan szeretik kikapcsolódás gyanánt olvasni. Angolul tudók a magyar fordítást is sokra becsülik.
- A regényt és a filmeket az elsőprő siker ellenére is érte szakmai kritika. Az irodalmárok vagy magasztalják, vagy alacsony irodalmi értéket tulajdonítanak neki. Egy alig ismert amerikai író pedig plágiummal vádaskodott (sikertelenül). A filmadaptációk – a nagyszerű filmek és a regényhez való hűségéről szóló nyilatkozatok ellenére is – sok filmesnek és rajongónak okoztak csalódást.
- Keresztény részről mind a regényeket, mind a filmeket negatív, gyakran hisztérikus kritika érte (okkultizmus, sátánizmus, erkölcstelenség vádja). Az egész világon születtek elítélő és a nem keresztény olvasókat, szülőket figyelmeztetni kívánó nyilatkozatok, sőt nyilvános könyvégetések is történtek. Legalábbis főleg az ilyen reakciók kaptak sajtóvisszhangot.
- Az angliai és amerikai újpogány szervezetek főleg az első kötetek kiadásakor jelezték, hogy a gyerekek részéről megnőtt az irántuk való érdeklődés, de állandóan azt kellett megmagyarázniuk, hogy ők miért nem tudnak seprűn repülni, és 18 év alattiakat eleve nem vehettek fel tagnak.
- Rowling sok kitüntetést kapott és kap (az év szerzője, az exeteri egyetemen díszdoktora, a Brit Birodalmi Érdemrend tulajdonosa stb.), a szerzői jogok révén pedig ma az egyik leggazdagabb nő a világon. Ugyanakkor nem felejtette el, hogy milyen volt szegény, segélyből élő, egyedülálló anyaként nevelni a kislányát, ezért mai befolyását és vagyonát sok jótékony szervezet (pl. egyszülős családok, multiplex szklerózisok) támogatására is használja.

Saját kutatásaim

- Egy egyetemista hívta fel a figyelmemet a Harry Potter mesesorozatra. Szerinte ez "az utolsó napokban terjedő, az ifjúságot megrontó, okkult hatású" gyermekirodalom klasszikus példája volt. Elolvastam. Utána párhuzamosan egyre több olyan kereszténnyel találkoztam, aki ugyan nem olvasta, de látatlanban is elítélte, illetve olyannal, aki elolvasta, tetszett neki, és nem értette, hogy miért kell kritizálni. Ez utóbbiak egy része azonban nem merte más, kritikus keresztények előtt bevallani, hogy nekik tetszik. Hogy miért, azt akkor értettem meg igazán, amikor elolvastam a hazai elítélő és óvó kritikákat, imára buzdító és sátánzó nyilatkozatokat. Ekkor döntöttem úgy, hogy beleásom magam a témába, ami menet közben még érdekesebb lett, ugyanis azt kellett belátnom, hogy a "Harry Potter jelenség megítélése" nem is annyira a regényről, hanem inkább a megítélőről szól.
- Elolvastam Rowling életrajzát, többször is az eddig megjelent regényeket (HP1-6) és filmeket (1-4), utána néztem a gyermekpszichológusok (Bettelheim, Kende) és a filozófusok véleményének (Bagett-Klein). Elolvastam a hazai "Harry Potter Konferencia" interneten is elérhető anyagait, a szolnoki gyülekezetek nagy vihart kavarázó állásfoglalását (2002. január), illetve minden számomra elérhető keresztény folyóiratcikket (Ethos, Örömhír, Biblia és Család, Vetés és Aratás, Hetek, Távlatok stb.). Végigolvastam a rajongói weboldalakat és a vitafórumokat, pl. az index.hu-n a *Harry Potter – miért baj?* című topic 1290 hozzászólását 2001-től 2006 februárig. Kutattam az ókori mágia és a mai boszorkányság, az ún. wicca tanait. Végül elemeztem a Bibliában a témáról található szövegeket, illetve a legfontosabb angolszász keresztény irodalom érveit pro és kontra (pl. Richard Abanes vs. Connie Neal).

A legfontosabb kérdések, amelyekre a választ keresem

- Nem is kell elolvasni ahhoz, hogy megítélhessük?
- Igazak a keresztény vádak, hogy a szerző etikátlan magatartásra és okkultizmusra tanít?
- Van különbség az igazi mágia és a regénybeli varázslás között?
- Mit tehetnek a szülők az ilyen esetekben?

3. A keresztény kritikák elemzése

1. A könyvek "hat éves kortól" ajánlottak, pedig kicsiknek nem való

- Ez igaz, de ez a brit kiadó hibája volt (*Age 6 and up*), hiszen Rowling nem is az ilyen kisgyerekeknek szánta. A 6. könyv magyar borítójára viszont már ráírták, hogy csak 12 éven fölülieknek való.
- A gyerekek általában a velük egyidősekről, vagy az egy-két évvel nagyobbakról szeretnek olvasni. Egy kisgyerek valószínűleg nem képes felfogni a 4-6. rész tanulságait, mert még éretlen hozzá. Mivel a történet a 11 éves Harryval kezdődik, és minden kötet egy évről szól, az 1-3. kötetet csak 11 évtől érdemes odaadni. A 4. és a többi részt pedig csak 14 év fölött, hiszen már nem kisgyerekekről, hanem kamaszokról szólnak.
- A sorozat eleve nem gyermek-, hanem inkább *ifjúsági* irodalom. Ennek ellenére érdekes módon felnőttek is ugyanolyan élvezettel olvassák.

2. Lehet hogy Rowling a gyerekeket rávette az olvasásra, de csak ezt olvassák, mást nem

- Az eddig megjelent hat kötet kb. 3000 oldal, és akinek tetszik, az *többször* is végigolvassa, hiszen ilyen nagy terjedelmű szövegben ennyi részletet első olvasásra nehéz befogadni.
- A Potter-regényeknek valóban érdeme, hogy a könyveket eddig kerülő gyerekek (köztük sok fiú!) most *élvezettel* olvasnak, félretéve a fantáziagyilkos videó- és számítógépes játékokat stb. Legtöbbjük számára a kötelező olvasmányok és a sokszor laposan didaktikus keresztény gyermek- és ifjúsági irodalom egyszerűen nem vonzó.
- A magyar olvasás-szociológusok szerint mindenesetre a Potter-regények után a gyerekek *mást is* szívesen olvasnak. Aki mégis állandóan csak ezt olvassa, annak vagy nincs más a környezetében, amit érdemes elolvasnia, vagy csak még nem telítődött az újraolvasással. Ez utóbbi helyzet azonban előbb-utóbb biztos el fog múlni, akkor is, ha ezt maga a gyerek sem tudja elképzelni.

3. Képzlet és valóság összekeveredhet a gyerekekben

- Egy fantasy attól jó, hogy az ember egy másik világban találja magát, ez műfaji elvárás. Ha egy mesesorozat lebilincselő, akkor az az erénye, nem a bűne. Az viszont igaz, hogy a Potter-regényekben az *action* az átlagos könyveknél pergőbb, néha szinte rajzfilmszerű (ahol pedig szinte minden 6. másodpercben történnie kell valaminek, különben unalmas). A feszültségkeltés e módja az 5. regénynél különösen szembeűnő: nehéz letenni, de 750 oldal után könnyű fejfájást – vagy új, orvosi nevén: "potteritiszt" – kapni .
- A regény képzeletbeli világa a szerző számára nem más, mint *gondolatkísérlet*: milyen lenne, ha létezne egy ilyen mugli szemek előtt elrejtett, párhuzamos világ? A regényekből pedig kiderül, hogy nem lenne jobb, hiszen a "varázslóvilág" gyakorlatilag a mi világunk tükre (lásd alább részletesen). Ha kisgyerekek még nem is, a *kiskamaszok* szét tudják választani a képzletet a valóságtól. Ha mégsem megy, el kell velük beszélgetni a különbségről.

4. A regények és a filmek egyre horrorisztikusabbak

- A könyv mindig jobb, mint a belőle készült film. A Potter-regények és a filmfeldolgozások esetében azonban már *két külön világról* beszélhetünk.
- Az első három kötetben rengeteg a humoros elem, bár az *angol* humor ízlés kérdése (lásd

- "kimúlásnap partit"), és a kiskamasz fiúk tipikus gusztustalankodása is jelen van ("troll-takony" stb.). A 4. kötettől azonban a regény nagyon komolyodik, egy diák még meg is hal.
- Mindegyik részben vannak ijesztőnek ítélnélhető dolgok is, pl. *legendás* szörnyek (pl. sárkány, cerberus, baziliszkusz), *pszichés* szörnyek (mumus, dementor), a mugli világból is ismert *emberi* gonosztettek (gyilkosság, kínzás), illetve pusztán *dekoratív* elemek is (nincs brit kastély kísértetek nélkül).
  - A szerző azonban például az irracionális félelmeket megjelenítő "mumusok" és a depressziót megjelenítő "dementorok" ellen *fegyvert* is kínál: depresszió ellen jól hat a csokoládé és a barátok, a félelem tárgyát pedig nevetségessé lehet tenni ("comiculissimus!"), mintha egy pszichodráma csoportban lennének!
  - Az illusztrálatlan regény a gyerek fantáziáját beindítja és fejleszti (szemben pl. a videó- és számítógépes játékokkal), hiszen *megengedi* a gyerekeknek, hogy a történeteket a saját képzelőerejével képzelje el. Tehát nem ijed meg jobban, mint amennyire meg *tud* ijedni, nem képzel el magának pl. félelmetesebb sárkányt, mint amelyet el *tud* képzelni. Rowling egész mesefolyama jól követi a gyermeklélektan megfigyeléseit, és ha egy gyerek 11 éves korától évente csak egyet olvasna, sosem érné olyasmira, amire lélektanilag ne lenne felkészülve.
  - A hollywoodi kép- és hangeffektek azonban mindent hatásvadász módon, *brutálisan eltituloznak*. Csak egy példa a sok közül: a HP2-ben szereplő hatméteres, lefolyócsövekben közlekedő baziliszkusz kígyó a filmben húszméteres dinoszaurusz-jellegű kígyóként csapkod. Ezért a filmeket *12 év alatti* gyermekeknek egyáltalán nem ajánlanám!
  - Végül megjegyzendő, hogy a *Biblia* is tartalmaz olyan történeteket, amelyek enyhén szólva "felülnézősek". Minden gyermeklélektani ismerettel rendelkező vasárnapi iskolai tanár pontosan tudja, hogy melyik bibliai történet melyik korosztálynak való, és melyiknek *nem*.

5. A történetben gyerekek vannak állandó életveszélyben

- Mint minden valamire való mesehősnek, így Harry-nek is az a sorsa, hogy "elmenjen szerencsét próbálni" (hamar rájön, hogy *az élete* a tét), és közben "legyőzze a gonoszt" (hamar rájön, hogy a világot *meg kell menteni*). Tehát műfaji szempontból természetes, hogy a hős, akármilyen fiatal is, veszélyes helyzetekbe kerül.
- A vészhelyzetek *átélése* (félelem vagy katarzis) korosztály- és médiafüggő (lásd **1.** és **3.** pont). Nem mindegy, hogy a gyerek *olvassa*, vagy a moziban *látja* (lásd a **4.** pont).
- A szimpatikus, de érdekes környezetben élő, és veszélyes helyzetekbe kerülő hőssé váló azonosulás az egészséges kiskamaszoknak és kamaszoknak már nem jelenthet problémát. Teljesen természetes, hogy *nagy dolgokat* szeretnének tenni, minimum a világot megmenteni, és tudatában vannak annak, hogy ez veszélyes lehet!
- Inkább az a sajnálatos, amikor *fel nőttek* mondanak le a világ megmentéséről, mert nem vállalják a veszélyeket. (Keresztények esetében pedig különösen tragikus a "ne álmódz" elve, mintha nem a világ felforgatására kaptunk volna megbízást...).

6. Rowling világa erkölcsileg zavaros, nem mindig tudni, ki melyik oldalon áll, és a pozitív hősök sem mindenben példamutatók

- Minden jó mese sajátossága, hogy – a vallással és a mitológiával ellentétben – nem direkt módon tanít az erkölcsre, hanem *közvetett* módon. A gyerek eleve nem jó vagy rossz akar lenni, hanem olyan szereplőt keres, amelyik *hasonlít hozzá*. Nem azt kérdezi: hogyan lehetek jó, hanem hogy *melyikkel azonosulhatok?* Ha aztán egy vonzó szereplővel azonosulni tud, akkor a jó tulajdonságait példának veszi és követi.
- A Potter-regények sem didaktikus céllal íródtak, de a fantasyk többségétől eltérően nagyon erős bennük az erkölcsi motívum. Rowling a ma divatos posztmodern ideológiával szemben, amely elrelativizálja jó és rossz közötti különbséget, határozottan kimondja, hogy *van* jó és rossz, és hogy a *jó* mellé kell állnunk, akármibe kerül nekünk személyesen.

- Keresztény szemmel különösen fontos, hogy Rowling tisztán, szinte biblikusan mutatja be a gonosz önző, önmagát csak mások kárán fenntartani képes, parazita jellegét. Rowling igazi hitleri mondatot ad Voldemort szájába: "...nincs jó és rossz, csak hatalom van, és azok, akik túl gyöngék hozzá, hogy megszerezzék" (HP1, 267). Harry is csak *azért él*, mert valaki az életét adta érte (ti. az édesanyja), és a szeretet azért a legnagyobb fegyver a gonosszával szemben, mert ez az, amit a gonosz nem tud megérteni és elviselni.
- Az, hogy némelyik szereplő jónak látszik, pedig gonosz (pl. Mógus), vagy rossznak hiszik, pedig jó (pl. Sirius), nem a *regények* erkölcsi zavaráról szól, hanem arról, hogy ilyen a *mi* világunk. A gyerekekben természetes az az előítélet, hogy aki szép vagy kedves, az feltétlenül jó is, és aki gonosz, az ellenszenves is. Egy korhatáron túl azonban komoly pedagógiai hiba az ilyen előítéleteket megerősíteni (lásd pl. "cukrosbácsi").
- Ami Harryt mint pozitív hőst illeti, ő is csak esendő átlagember, teljesen hétköznapi a neve (magyarul Kovács Józsi lehetne), a megjelenése, a társasága és a tehetsége egyaránt. Lehet róla bűnlajstromot készíteni (pl. gyakran füllent, néha csal vagy lop, sokszor megszegi a szabályokat, és nem egyszer büntetlen marad), de nem érdemes, és főleg nem *fair*. (A keresztény kritikusok egy része olyan jellembeli tökéletességet vár el egy szórakoztató ifjúsági regény pozitív alakjaitól, amit a Biblia hőseitől vagy saját maguktól eszükbe sem jut.)
- Harry és társai – a legtöbb fantasy superhőseitől eltérően – tipikus, hétköznapi tinik, akikkel éppen nyilvánvaló gyengeségeik és sérülékenységük miatt könnyű azonosulni. Nem kell tökéletesnek lenni ahhoz, hogy valaki a valóban lényeges dolgokban példamutató legyen, sőt, éppen a tökéletes figurákhoz nem tudunk kapcsolódni (lásd *Superman*). Harry – vagy bárki más – jellemének a megítélésében sem az számít, hogy milyen alkalmi vétkeket követ el, hanem hogy mire *törekszik*, hogy hogyan viselkedik *következetesen* a saját értékrendje szerint. Az az erkölcsös ember, aki azért cselekszik erkölcsösen, mert az erkölcsileg helyes – és nem azért, mert *neki megéri*.
- Harrynak időnként valóban szüksége van Hermione, Hagrid, Lupin vagy Dumbledore segítségére, hogy felbredjen a lelkiismerete. De ki nem szorul soha másra? És mi a barátok feladata és a felnőttek dolga, ha – többek közt – nem az ilyen segítség? Ha a barátairól vagy általában ártatlanokról van szó, akkor Harry – szabályok ide, életveszély oda –, az érdekeit félretéve helyesen, sőt *hősiesen* cselekszik. Ezért (és nem a szabályszegésért!) még az *Önzetlenül az Iskoláért Különdíjat* is megérdemli (HP2, 306). A regényfolyamban jól követhető Harry jellembeli fejlődése. Kamasszá érve még azt is képes beismerni, hogy bálványozott apja bizony kiábrándító tinédzser volt, és hogy az apjából *mégis* ember lett. Ez pedig nagyon bátorító tanulság minden önmagával viaskodó kamasz olvasó számára.
- Végül, nem kell filozófusnak lenni ahhoz, hogy észrevegyük: a regények olyan erényeket és értékeket képviselnek erőteljesen, mint a barátság, a bátorság, az önfeláldozás, a szorgalom, az igazságosság (legalábbis a *gyerekek* mind észreveszik). Ezekről az élethelyzetekről rengeteget lehet beszélgetni!

7. A regényekben a karácsony és a kereszttség erősen profanizált formában jelenik meg

- Ez természetes. Az egész regényből hiányzik a vallásosság, és a nyilatkozatai alapján maga Rowling sem tűnik vallásosnak. Így a pusztán tény, hogy Harrynak van egy keresztapja (Sirius Black), a történetben nem abból a szempontból fontos, hogy a Harry meg van keresztelve, hanem abból, hogy végre lett volna egy kvázi-rokona (angol *godfather*), aki Harry apjának a barátja volt, és akihez Harry szívesen elköltözött volna, ha nem hal meg.
- A roxfordi karácsony, Halloween és Valentin-nap között sincs igazi különbség, mind csak jó ürügy a lazításra, az ajándékozásra, a nassolásra vagy a bálozásra. Igazi regénybeli funkciójuk az időtagolás (tanév) és a helyzetteremtés (a diákok többsége hazautazik, Harryék maradnak). Rowling csak a Valentin-napot figurázza ki a HP2-ben Lockhart gusztustalanul rószaszín meglepi-akciói révén.

8. A történet a boszorkányságot jónak állítja be, és ezzel a mágiát reklámozza

- Először is, ami a *szerző szándékait* illeti, Rowling interjúból egyértelműen kiderül, hogy nem hisz a varázslásban, és nem célja, hogy a gyerekek ilyesmiben kezdjenek hinni: "Én nem hiszek a varázslatban úgy, ahogy a könyveimben leírom. De nagyon szeretném, ha valóban így létezne. Harry egész világának kiindulópontja: mi lenne, ha valóban így történné?"
- Másodsor, ami a mágia *reklámozását* illeti, Rowling nem fest egyoldalúan pozitív képet a varázslókról és világukról. Nagyfokú *iróniával* kezeli a varázslókat, akik elég furcsa népség, nevetséges talárokban és süvegekben járnak, és képtelenek kiigazodni a muglivilágban, hiszen évszázadokkal el vannak maradva a természettudományok és a technika terén. (Nem a mugliknak vannak mágiapótló "trükkjeik", hanem inkább nekik vannak technikapótló "varázslataik".) Ahogy a muglik egy része sem azért negatív figura, mert mugli, hanem mert *a jelleme* negatív (lásd Dudley), ugyanúgy a varázslók is *ugyanolyan* nagyszerűek vagy esendők, mint a muglik. Attól, hogy valaki tud varázsolni, még nem lesz *jobb* ember, hiszen a "varázslás" a regényben egyesek *veleszületett*, de nem feltétlenül öröklődő képessége (mint pl. a zenei hallás), amit jóra és rosszra is lehet használni, mint bármit. Ahogy az iskola igazgatója, Dumbledore mondta: "A döntéseinkben, nem pedig a képességeinkben mutatkozik meg, hogy kik is vagyunk valójában" (HP2, 309). Ez pedig nem csak kamaszoknak bátorító!
- Persze a varázslók sem mentesek az előítéletektől: sokan lebecsülik a muglikat és a kvibliket, sőt egyesek szívesen ugratják őket (pl. bőfögő WC). Az "aranyvérű" (fajtisza) varázslók gőgjét és a varázstalanokkal szembeni kegyetlenkedést azonban a varázslótársadalom egésze elítéli. A varázslóvilág mint gondolatkísérlet tehát gyakorlatilag a mi világunk tükre, rengeteg számunkra jól ismert és könnyen behelyettesíthető elemmel, tipikus figurával (pl. Voldemort ~ Hitler). Ezért a regény nem a mágiát reklámozza, hanem a *mi világunkat* segít megérteni a gyerekeknek.
- Harmadszor, ami a varázslat *regénybeli funkcióját* illeti, a Potter-regényekről sokan nem veszik észre, hogy ez egy bántalmazott, árva kisfiú története (HP1 Első fejezet címe: *A kis túlélő*). Az ő helyzetében *csodának* kell történnie ahhoz, hogy kikerüljön a helyzetéből. Mikor törnek a felszínre Harry számára sem felismert mágikus képességei a roxfordi képzés előtt? Amikor a bántalmazás, a megaláztatás elviselhetlenné válik, és ezért fél vagy dühös: kopaszra nyírják, de a haja másnapra visszanő; Dudley randa pulóverét akarják ráhúzni, de az összezsugorodik; Dudley bandája megint megverné, de felugrik a tetőre; beszélget egy sorstárs állatkerti boával, de Dudley félrelöki, erre eltünteti az üveget, és kiszabadul a boa...
- Rowling nem keresztény, így számára a mentő csoda, a "deus ex machina" nem a Jóisten beavatkozásaként, hanem mint "varázslat" jelenik meg. És kik között *normális* a csoda? A varázslók között, akik egy párhuzamos világban élnek. Mi a varázsvilág szerepe? A kompenzáció, egy igazságtalan világrend helyreállítása, megfordítása. Harry ott már nem egy senki, hanem híres; nem jelentéktelen, hanem megbecsült; nem magányos, hanem barátai és védnökei vannak; nem szegény, hanem gazdag; nem kiszolgáltatott, hanem harcol, ráadásul másokért. Mint a mesében... A "varázslóvilág" tehát a regényben *csak keret, műfaji eszköz* a gondolatkísérlethez: mi lenne, ha megtörténné az, amiről minden bántalmazott gyerek csak álmodhat? De nem pont *erről*, nem pont *ilyen* gyerekekről szól a *legtöbb* mese?
- Rowling nyilatkozataiból kiderül, hogy azért ilyen érzékeny a gyerekek kiszolgáltatottságára, mert felnőttként, munkanélküli, elvált anyukaként *ugyanazt* élte át. És mivel mindenkit ért már valamilyen fokú méltánytalanság, fiatalok és felnőttek egyaránt azonosulni tudnak a szereplővel, sőt erőt tudnak meríteni már pusztán a gondolatból is, hogy a dolgok mehetnének *másképpen*.
- Végül, a gyermekpszichológusok szerint a regény a bántalmazott és más, hátrányos helyzetű gyermekekre pozitív *terápiás* hatást tud gyakorolni. Éppen Harry korában kezdik magukat átringatni egy álmvilágba, ahol minden pont az ellenkezője annak, amit naponta kénytelenek elszenvedni. Képzeltük nélkül sosem válhatnának lelkileg egészséges felnőtté. A kép-

zelet és a jó fantasy – az álomhoz hasonlóan – nem pusztán elmenekít a valóság elől, hanem segít feldolgozni. Amikor például Harry beletemetkezne Edevis tükrebe, ami nem az arcát, hanem szívének legmélyebb vágyát mutatja (együtt látja benne magát a szüleivel), Dumbledore így inti: "Rossz úton jár, aki álmokból épít várat, és közben elfelejt élni..." (HP 1, 200).

9. A mágia állandó jelenléte az igazi okkultizmus irányába tereli a fiatalokat

- Rowling az interjúkban elismerte, hogy végzett kutatást az európai mitológia, okkultizmus és a brit folklór történetében, és a regényben előforduló varázslók, mágikus szimbólumok, okkult gyakorlatok, mitikus keveréklények kb. *egyharmada* valóban megjelent valahol valamikor valamilyen formában – de a többi mind az ő képzeletének a terméke.
- Ami a regénybeli "varázstechnikákat" illeti, aki már kipróbálta a regényekben szereplő népi-latin "varázsszavakat" (reparo, lumos stb.), az tudja, hogy *egyik sem működik*. A "varázspálcához" eleve olyan mitikus lények testrészeire lenne szükség, mint az unikornis-szőr, fönix-toll vagy sárkány-szívizomhúr, amit bizony nem kapni a TESCO-ban. És ha valakinek paranomén képességei lennének, akkor a regényekből végképp semmi tanácsot nem kap a fejlesztésükhöz. A regények *nem a mágiáról* szólnak.
- Ami az olvasókat illeti, a könyveket százmilliók olvassák anélkül, hogy bármiféle okkultizmusba keverednének. Különösen a 14 év alatti fiatalok *nem akarják elhinni*, hogy ma is vannak boszorkányok és varázslók. Érthetetlennek tartják, hogy egyes felnőttek komolyan féltik őket az ilyesmitől. Ha aztán meg is tudják, hogy bizony ma is vannak olyanok, akik boszorkánynak tartják magukat, akkor a dolgot *cikinek* tartják. Ami a 14 év fölötti tinikre valóban veszélyt jelenthet, az nem a Potter-regények, hanem a rájuk épülő irodalom. A *Varázslók kézikönyve – Kalauz Harry Potter mágikus világához* még csak a regény valóságos kultúrtörténeti utalásait gyűjti össze, és sok gyerek érdeklődése itt meg is áll. A *Tini boszorkányok* azonban már továbbvisznek az "igazi" ezoterika felé, főleg a tinik közt ma divatos, és valóban veszélyes wicca-irodalomhoz.
- Szerintem a Potter-regények olvasása *önmagában* senkit sem irányíthat az okkultizmus felé. Ez egyértelműen a szerző szándéka és a regények erkölcsi üzenete ellenére történne. Az ezoterikába továbblépő fiatalban valószínűleg már eleve *megvolt* az okkult érdeklődés, amit feldolgozatlan lelki sérülések, például az ép család hiánya is motiválhat. A regények azonban éppen az ilyen indíttatást ítélik el. Voldemort és Piton a gyermekkori lelki sérüléseik és az előítéleteik miatt sodródtak a sötét oldalra. Ahogy maga Harry összegzi: "Aranyvérű anyja, mugli apa... Szégyelli a származását, a fekete mágiához menekül, hogy féljenek tőle, felvesz egy hangzatos új nevet: Voldemort nagyúr, Félvér Herceg..." (HP6, 605).
- Ami az igazi újpogány és wicca szervezeteket illeti, a brit és amerikai gyerekek kezdeti érdeklődése ellenére sem növekedtek a Potter-regények miatt. Egyrészt a regényben szereplő "mágia" számukra is nevetséges. Másrészt a számukra fontos természet- és istennőkultusz, illetve maga a vallásosság teljesen hiányzik a regényből (még a pentagramm sem kerül elő). Harmadrészt ők sem tartják egyértelmű reklámnak a regényeket: bár a főhős varázsló pozitív figura, Rowling a középkori európai boszorkányüldözéseket elhumorizálja, amit a mai boszorkányok azért sérelmeznek, mert a középkori boszorkányüldözésekből igyekeznek öntudatot kovácsolni maguknak.
- Magyarországon a két bejegyzett boszorkány "egyháznak" (Magyar Boszorkányszövetség; Kelta-Wicca Hagymányórzók Egyháza) csak néhány száz valódi gyakorló tagja van. A tinik wicca iránti érdeklődése valóban ezreket érintő divat, ugyanakkor korosztály-jelenség, ami elsősorban a "menő" tálatás miatt hat úgy rájuk (lásd a *Tini boszorkányok* borítóját).

10. A Potter-regényekben szereplő mágia azonos az ókori és a mai mágiával

- A hagyományos mágia lényege, hogy az ember Isten helyett inkább túlvilági erőkhez fordul segítségért, de a befolyásuk megnyerése rendkívül sok félelemmel jár. A Potter-regényekben

azonban a "mágia" nem a túlvilágról származó erő, hanem az emberek egy részének *veleszületett* képessége. Ezt igyekeznek iskolai tanulmányaik során megérteni, mitológiai lények testrészeivel mágikusan "feltöltött" varázspálcával és népi-latin "varázsszavakkal" felerősíteni (mint zseblámpába az elem). Így az egész rowlingi "mágia" komikussá vagy legalábbis nehezen komolyan vehetővé válik, ellentétben az igazi mágia félelmetes és bizarr világával.

- A mai wicca elv – "Tégy bármit, csak ne árts!" – a részletezés hiánya miatt a gyakorlatban el van relativizálva, és megfelelő indokkal megszeghető. Rowling világában viszont kidolgozott mágiaetikát találunk: a képesség használatát korhoz és roxfordi diplomához kötik, központilag folyamatosan ellenőrzik, és többnyire hétköznapi célokra használják fel, a mugli technika pótlására.
- A hagyományos okkultizmus megkülönbözteti a fehér és a fekete mágiát, amely *ugyanazokat* a természetfeletti erőket használja jószándékú vagy ártó céllal. A Potter-regényekben is vannak ugyan védő-támadó varázslatok (pl. "lefeagyverző bűbáj"), amelyeket jók és rosszak egyaránt használnak, de a cél mégsem szentesíti az eszközt. A jók is ismerik a "sötét varázslatokat", de ők azokat *elvből* nem alkalmazzák, hanem a *kivédésüket* tanítják. A rowlingi feketemágiában ugyanis nem csak a cél más: magának az *embernek* is teljesen gonosszá, velejéig romlottá és sötétté kell hozzá válnia (lásd "főbenjáró átkok": teljes uralom, kínzás, gyilkolás), és *olyan eszközöket* is kell használni, amelyek normális embereknek eszébe sem jutnak (lásd Voldemort borzalmas testetöltését a HP4 végén).
- Végül érdemes összehasonlítani a Magyar Boszorkányszövetség "európakompatibilis boszorkányainak" szolgáltatásait a roxfordi tananyaggal. A tenyérvjóslás, kártyajjóslás, kristálygömb-jjóslás, viaszöntés, hósen-jjóslás, vízjóslás, horoszkópkészítés, szellemidézés, auratisztítás, reinkarnáció, szerelmi bájitalkészítés, szerelmi kötés, rontáslevétel, gonoszüzés, szerencsetalizmánok készítése stb. Ezek közül párat (lásd aláhúzva) megtalálunk ugyan Roxfortban is, de csak rendszeresen nevetségessé téve (lásd Trelawney "professzort").
- Tudjuk, hogy *van* kóklerség, és *van* igazi természetfölötti erővel dolgozó mágia is, de azt sem szabadna elfelejteni, hogy *van* *mesebeli* varázslat is, és a három között nagyon nagy a különbség. Harry világában a mesebeli varázslat sajátos rowlingi változata dominál, és amikor előkerül olyasmi, ami hasonlít az igazi mágiárára, az a regényekben horrorisztikus: *egyértelműen gonosz és taszító*.

11. A Biblia elítéli a varázslást, tehát a Potter-regényeket is

5Móz 18:9 Ha bemegy arra a földre, amelyet Istened, az ÚR ad neked, ne tanuld el azokat az utálatos dolgokat, amelyeket azok a népek művelnek.

5Móz 18:10 Ne legyen köztetek olyan, aki a fiát vagy leányát áldozatul elégeti, ne legyen varázslást űző, se jelmagyarázó, kuruzsló vagy igéző!

5Móz 18:11 Ne legyen átokmondó, se szellemidéző, se jövendőmondó, se halottaktól tudakozódó.

5Móz 18:12 Mert utálatos az ÚR előtt mindaz, aki ilyet cselekszik. Ezek miatt az utálatos dolgok miatt űzi ki előled ezeket is Istened, az ÚR.

5Móz 18:13 Légy feddhetetlen Istened, az ÚR előtt!

5Móz 18:14 Mert ezek a nemzetek, amelyeket elűzöl, jelmagyarázókra és varázslókra hallgatnak, de neked nem engedi azt meg Istened, az ÚR.

- Ami a regényben *nem fordul elő*: emberáldozat, szellemidézés, halottaktól tudakozódás (a roxfordi "kísértetek" nem túlvilági lények, hanem volt varázslók már nem élő, de meg sem halt, elég siralmas állapotú öntudatlanomatai).
- Ami a regényben *előfordul*: igézés, átokmondás ("rontásokat" jók és rosszak is küldenek egymásra, de sosem túlvilági, természetfeletti erők segítségével, mint az igazi mágiában). Ami a regényben előfordul, de gyakran *nevetségessé* téve: jelmagyarázás (ómenek, asztrológia), jövendőmondás ("a legmegbízhatóbb mágiaág"), kuruzslás (de ezek a "mugli módszerek" – ti. Madam Pomfrey és a Szent Mungó bűbajos gyógyítóihoz képest).

- Amit a Biblia *nem említ*, de a regényben előfordul mint tantárgy: asztronómia (csillagászat), bájitaltan, rúnaismeret (a skandináv mitológiából), numerológia (számmisztika), legendás lények gondozása, gyógnövénytan és mágikus növények gondozása stb.

Gal 5:19 A test cselekedetei azonban nyilvánvalók, mégpedig ezek: házasságtörés, paráznaság, tisztátalanság, bujálkodás,

Gal 5:20 bálványimádás, varázslás, ellenségeskedés, viszálykodás, féltékenység, harag, önzés, széthúzás, pártoskodás;

- A Gal 5:20-ban használt görög *farmakeia* kifejezés különben nem a "klasszikus" értelemben vett mágia rendszerére utal, hanem valamilyen szer vegyi előállítására (vö. angol *pharmacy*). Ez persze annak idején gyógyszer, bájital és mérég egyaránt lehetett, ahogy az asztronómia és az asztrológia sem vált el még egymástól. Mivel a listában a bálványimádás és az ellenségeskedés között van, Pál valószínűleg a "mérregkeverés"-re gondolt. Ráadásul a test cselekedetei" közé sorolja, ti. ilyesmiket művel az ember önmagában, Isten *nélkül* élve...
- Harryék is tanulnak "bájitaltant" (angol *potion*), de a gyógyszer és mérregkeverés mellett – Rowling ironikus mágiafelfogásának megfelelően – olyan nyilvánvalóan nevetséges dolgokat is kutyulnak, mint a boldogság- és szerencse-elixír.

ApCsel 19:18 A hívők közül is sokan eljöttek, megvallották és elbeszélték ilyenféle mesterkedéseiket.

ApCsel 19:19 Azok közül sokan, akik a varázslást űzték, összehordták könyveiket, és mindenki szeme láttára elégették. Mikor kiszámították a könyvek értékét, ötvenezer ezüstpénzre becsülték.

- Az efezusi történet előzménye az volt, hogy egy hivatásos ördögűző (a zsidó Szkéva) Pál apostolt próbálta utánozni. Jézusban nem hitt, de a nevét varázsformulaként próbálta használni. Persze látványosan pórul járt, aminek az egész városban híre ment. Ekkor azok a hívők, akik megtérésük előtt szintén "ilyenféle mesterséget" űzték (ti. az ördögűzést), összehordták a tankönyveiket, és elégették.
- Ami a könyvégetés jelentőségét illeti, valóban jó, ha ilyen könyvek nem kerülnek más kezébe, de a történet ennél többről szól. Egyesek szerint azt bizonyítja, hogy a mágiával foglalkozó könyveknek delejes hatásuk van, ezért kell őket elégetni (a mai Harry Potter égetők is így látják). A Biblia azonban sehol sem beszél a más vallású könyvek valamiféle ellenállhatatlan szellemi hatásáról, ez csak kegyességi rögeszme. Nem tulajdoníthatunk az emberi és démoni gondolatok keverékének (lásd 1Tim 4:1-2) nagyobb hatalmat, mint Isten szavának!
- A szövegből mindenesere kikövetkeztethetjük, hogy ezek a friss hívők felfogták, mit műveltek eddig. Azért vonták be a *nyilvánosságot*, hogy mindenki más is levonhassa a tanulságot. A könyvek árát azonban előbb összeszámolták, tehát a tanulság fontos része volt az, hogy ezek a könyvek *semmit* sem érnek, tűzre valók. Valójában ugyanis *Jézus* az *Úr*, aki *ingyen* segít minden olyan helyzetben, amiben azelőtt mágusokat kellett busásan megfizetni a kétséges siker érdekében.
- Az efezusi hívők *tudták*, mit égetnek el: annak idején megismerték és gyakorolták a könyvekben leírtakat. De vajon a Potter-regények elégetői tudták, hogy mit cselekszenek?
- Rowling különben a roxfordi varázslóképző "tankönyveit" is ironiával kezeli. Lehet hasonló című kiadványokat találni az igazi okkultista irodalomban, de fölösleges. A magyarul különösen vicces szerzőnevek és könyvcímek önmagukért beszélnek, egyiket sem lehet komolyan venni (pl. Miranda Dabrak: Varázslástan alapfokon, Göthe Salmander: Legendás állatok és megfigyelésük). A roxfordi könyvártnak ugyanakkor *van* zárolt része, ahova a diákok nem léphetnek be, mert a könyvek tartalma veszélyes rájuk nézve. A muglivilágban is érvényes erkölcsi tanulság az, hogy vannak dolgok, amiket *éretlenül* jobb nem is ismerni.

12. Egy varázslótanonc nem lehet pozitív hős egy keresztény számára

- Mitől pozitív egy mesehős? Attól, hogy vonzó tulajdonságai vannak, és könnyű vele azono-

sulni; a jellemvonásai csak ezután válnak mintává. Kérdés tehát, hogy valójában *melyik* Harry legvonzóbb, gyerekek, fiatalok és felnőttek számára egyaránt irigylendő tulajdonsága? Azt vizsgálva, hogy miért vannak oda a gyerekek Harryért, feltűnt, hogy Harry elsősorban *nem ezért* más és vonzó, mert olyan jó fej, vagy mert varázsképpessége, láthatatlanná tevő köpenye és repülő söprűje van, vagy mert veszélyes kalandokat él túl (az ilyen effektekért csak a kicsik lelkesednek), hanem mert *fantasztikus barátai* vannak...

- Szerintem a Potter-regények ugyanúgy nem a varázslatról szólnak, ahogy *A Gyűrűk Ura* és a *Narnia Krónikái* sem. Szívesen ajánlanám az utóbbiakat, de a fantasy ízlés kérdése, és ezekre sem lesz minden gyerek vevő. Ha egy gyereknél mégis a Potter-sorozat jön be, akkor viszont tudni kell, hogy jól *fel lehet használni* a gyerekek-fiatalok erkölcsi nevelésében. Hangsúlyoznám azonban, hogy ez nem kötelező, hanem *lehetséges*, és hogy több feltétele van: egyfelől *a gyerek* vonzalma, másrészt *a szülő* vagy hitoktató alkalmassága.
- A regényfolyam már a terjedelménél fogva is rendkívül sok olyan jelenetet tartalmaz, amely alapján hihetetlenül könnyű a baráti kapcsolatokról, a szerelemről, a tanár-diák viszonyról, a faji előítéletekről, a szabályok szerepéről, a helyes döntés fontosságáról, a jóval-rosszal teli világról, az élet megbecsüléséről, és sok más olyan témáról beszélgetni, amelyek a gyerekek számára is fontosak. Aki pedig gyakran beszélget ilyesmiről keresőkkel (akár fiatalok, akár idősek), az tudja, hogy Isten szinte minden téma során természetes módon "előkerül". Csak mert a téma nem direkt módon *bibliai*, igenis fantasztikusan felhasználható bibliai értékek közvetítésére kis- és nagykamaszok közt egyaránt.

Összefoglalás

Tanulságok az eddigi keresztény reakciók alapján

- A reakciók gyakran többet árulnak el *rólunk*, mint arról, amire reagálunk. Az ismerethiány, a felületesség, a józanság hiánya, a félelmet keltő lelkeségi rögeszmék igenis megakadályoznak minket a keresztényhez méltó ítéletalkotásban.
- Először is, követnünk kell a jézusi "aranyszabályt" (Mt 7:12). Mi keresztények sem szeretjük, amikor valakinek a Bibliáról megvan a véleménye, pedig nem is olvasta, tehát a Potter-regényekről is csak akkor mondjunk véleményt, ha elolvastuk és megértettük, miről szól.
- Másodsor, mi keresztények nem a kultúrán *kívül* élünk, hanem azon belül, de nem evilág szerint. Ez elvben szép és igaz, de a gyakorlatban mennyire *tudatos* bennünk, hogy az ilyen és hasonló kulturális jelenségek megítélésében hol a határ, és miért pont ott?
- Harmadsor, a hívőket nem szabadna a lelkészeknek "kézivezérrel" irányítani, hanem *hagyni* kellene őket gondolkodni (1Kor 10:15), sőt meg kellene *tanítani* őket gondolkodni (1Kor 14:20), hogy az ilyen témákban ők maguk is el tudják dönteni, hogy *számukra* mi jó, és mi nem (Róm 14. fejezet).
- Végül, nem tudom, tudatában vannak-e a Potter-ellenes nyilatkozatokat kiadó gyülekezetek annak, hogy mit váltottak ki a *nem hívőkből*? Senki sem kérdőjelezi meg a jószándékukat, hiszen óvni akartak másokat. Mégis biztos vagyok benne, hogy a nem hívő szülőktől és tanároktól kevesebb köszönő levelet kaptak, mint ahány nem hívőt megerősítettek a kereszténységgel szembeni előítéleteikben (lásd Internet). Az is elgondolkodtató, hogy ha *Jézus* nem is, de *Harry* ilyen ritka széles ökumenikus összefogást volt képes kiváltani. De tényleg Harry ma a fiatalok főellensége?

Kiknek nem ajánlhatók a Potter-regények?

- Azoknak, akik nem tudnak mit kezdeni magával a mesével és a modern fantasy műfajjal. Az "Én ehhez túl mugli vagyok" elfogadható érv.
- Azoknak, aki a fantasy műfajon belül inkább például *A Gyűrűk Urát* kedvelik, vagy valami mást. A "Nem tetszik" elfogadható érv!
- A tíz-tizenegy év alatti, átlagnál érzékenyebb kisgyerekeknek, akik – más, már klasszikus-

nak számító művekkel együtt – még nem tudják megfelelően kezelni a tartalmát. A "Túl fiatal vagy még ehhez, fiam" elfogadható érv.

- Azoknak a keresztényeknek, akik szerint a Potter-regényekre is érvényes a bibliai varázslás-tilalom, vagy korábban okkultizmussal foglalkoztak, és a regény érthető módon rossz emlékeket, félelmeket váltana ki belőlük. A "Félek tőle" elfogadható érv.

Tanácsok szülőknek a Potter-regényekkel kapcsolatban (is)

- Mivel a szülő a felelős a gyermeke lelki fejlődéséért, fontos kialakítania egy tudatos stratégiát annak az eldöntéséhez, hogy a könyvek, filmek, játékok esetében
  - melyiket adhatja oda *nyugodtan* a gyerekeknek,
  - melyiket fogja *azonnal kivenni* a kezéből,
  - melyiket kell majd *együtt* olvasni, az olvasottakat megbeszélve,
  - melyiket kaphatja meg *csak később*, ha már nagyobb lesz?
- Ehhez először is vennie kell a fáradságot, és meg kell ismernie *minden* könyvet (filmet, játékot stb.), amit a gyerek kezébe ad, vagy ott talál. Ez *minden* műre érvényes, nem csak a Potter-regényekre.
- Másodszor, ismernie kell *a saját gyermekét*, például abból a szempontból, hogy korának, érzelmi fejlettségének és képzelőerejének ismeretében megfelelő-e a történet? Ez is minden műre érvényes, nem csak a Potter-regényekre. Érdekes módon a gyerek *mindig megérzi*, hogy a történet most még nem neki való, és *a jelét adja* annak, hogy nem tetszik neki, vagy nem tudja tudja elviselni. Csak figyeljünk rá, és hallgassunk rá!
- Harmadszor, fel kell mérni a reális lehetőségét, hogy mekkora eséllyel fog a gyerek az iskolatársai és barátai között *így is, úgy is* megismerkedni olyan könyvekkel vagy filmekkel, amelyeket korainak vagy veszélyesnek lehet ítélni. Ez nem könnyű feladat, de ha egyértelmű, hogy a gyerek vonzódik a "tiltott gyümölcsökhöz", akkor érdemes a dolognak elébe menni: felkészülni, és *együtt* elolvasni, megnézni, átbeszélni.
- Negyedszer, a szülőnek idő vagy energia hiányában *joga van* egyszerűen nemet mondani, vagy időt kérni. Tiltani azonban csak megfelelő indokkal érdemes, hiszen azzal is tanítunk, *ahogyan* döntünk, és azzal, *ahogyan* a döntésünk megszületett. A "Csak, mert azt mondom!" nem érv, felnőtthöz és gyermekhez egyaránt *méltatlan*. Ha azonban a gyermek számára is érthetően meg tudjuk *indokolni* a döntésünket, vagy a gyerek is elég nagy már ahhoz, hogy *bevonjuk* a véleményalkotás, az értékelés folyamatába, akkor (attól függetlenül, hogy tetszik-e neki a döntésünk vagy sem), jó *modellt adunk neki* ahhoz, hogy ő maga is megtanuljon helyretenni dolgokat. A pedagógiai cél ugyanis az, hogy erre később *egyedül is* képessé váljon.
- Végül, a Potter-regényekre (és hasonló dolgokra) adott egyházi reakciók alapján úgy érzem, hogy még komoly hívők is egészségtelen mértékben félnek *saját maguktól*, mintha egy mesekönyv is el tudná őket rángatni őket keskeny útról, félnek *a saját gyermekeiktől*, mintha a varázslatokkal teli mesevilág hatására szarvaik nőhetnének ki, vagy titokban véres csirkefejjel kántálnának az érettségi vizsgalap fölött, és félnek *az ördögtől*, mintha még az Istennél is nagyobb lenne.
- Ezért fontos látni, hogy *mit ígér* Isten a Bibliában: "Mert a hitetlen férj meg van szentelve hívő felesége által, a hitetlen feleség pedig hívő férje által; különben gyermekeitek is tisztátalanok volnának, így azonban *szentek*" (1Kor 7:14). "Mert *nem a félelemnek lelkét* adta nekünk az Isten, hanem az erő, a szeretet és a józanság lelkét" (2Tim 1:7).

Felhasznált szakirodalom

Magyarul

- Bagett, David & Klein, Shawn: *Harry Potter világa – Milyen titkok rejlenek a Roxfort színpfalai mögött?* (Bp. Édesvíz Kiadó, 2005)
- Bettelheim, Bruno: *A mese bővölete és a bontakozó gyermeki lélek* (Gondolat Kiadó, Bp. 1985)
- Drury, Nevill: *Mágia és boszorkányság – A sámánizmustól a technopogányokig* (Katalizátor Könyvkiadó, Bp. 2004)
- Greenwood, Susan: *A mágia és boszorkányság enciklopédiája – A spiritualitás történelmi atlasza* (Jószöveg Műhely, Bp. 2001)
- Kende B. Hanna: *Harry Potter titka – A gyermek csodavilága* (Osiris Kiadó, Bp. 2003)
- King, Kate & Váczy András: *Varázslók titkai – Daniel, Rupert, Emma* (Ringier Kiadó, Bp. 2006)
- Kronzek, Allan Zola & Elizabeth: *Varázslók kézikönyve – Kalauz Harry Potter mágikus világához* (Geopen Könyvkiadó, Bp. 2002)
- Ravenwolf, Silver: *Tini boszorkányok – Egy és más a Wiccákról az új generáció számára* (Édesvíz Kiadó, Bp. 2001)
- Rowling, J. K.: *Harry Potter és a bölcsék köve* (Animus, Bp. 2000) > HP1
- Rowling, J. K.: *Harry Potter és a titkok kamrája* (Animus, Bp. 2000) > HP 2
- Rowling, J. K.: *Harry Potter és az azkabani fogoly* (Animus, Bp. 2000) > HP 3
- Rowling, J. K.: *Harry Potter és a tűz serlege* (Animus, Bp. 2000) > HP 4
- Rowling, J. K.: *Harry Potter és a Főnix Rendje* (Animus, Bp. 2003) > HP 5
- Rowling, J. K.: *Harry Potter és a Félvér Herceg* (Animus, Bp. 2006) > HP 6
- Rowling, J. K.: *A kviddics évszázadai* (Animus, Bp. 2001)
- Rowling, J. K.: *Legendás állatok és megfigyelésük* (Animus, Bp. 2001)
- Smith, Sean: *És megteremtette Harry Pottert* (Magyar Könyvklub, Bp. 2002)

Angolul

- Abanes, Richard: *Harry Potter and the Bible – The Manace Behind the Magick* (Horizon Books, Pennsylvania, 2001); www.abanes.com
- Colson, Charles: *Witches And Wizards – The Harry Potter Phenomenon* (In: BreakPoint Commentary, November 2, 1999); www.breakpoint.org
- Joanne K. Rowling hivatalos weboldala: www.jkrowling.com vö. www.lumos.hu
- Neal, Connie: *What's a Christian to do With Harry Potter?* (Waterbrook Press, 2001); www.connieniel.com
- Veith, Gene Edward: *Good Fantasy, Bad Fantasy* (In: Christian Research Journal, Vol. 23/1); www.equip.org
- editor: *Why We Like Harry Potter* (In: Christianity Today, January 2, 2000); www.christianityonline.com

